

Yttrande från Regionkommittén – ”Överbrygga innovationsklyftan”

(2013/C 218/03)

REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

- Såsom många fenomen i det digitala samhället redan visat, sker betydande förändringar nedifrån och upp. Det avgörande är en genomgripande attityd av ”nydanande upptäckter” (”entrepreneurial discovery”).
- Innovationssamfund fungerar som ekosystem genom ett systematiskt värdenätverkssamarbete i en värld utan gränser.
- Regionerna behöver nya arenor som nav för gemensamt skapande av innovation. Dessa kan beskrivas med begreppen ”*innovation gardens*” (innovationsträdgårdar) och ”*challenge platforms*” (plattformar för utmaningar), som tillsammans bildar prototyper för arbetsplatser där man utformar framtiden.
- ReK stöder nya investeringar i öppen innovation och crowdsourcing. Dessa är de nyckelbegrepp som är förknippade med smarta städer och medborgarnas deltagande.
- Konceptet ”sammankopplade smarta städer” måste vidareutvecklas och utvidgas till hela Europa.
- ReK uppmanar kommissionen att inrätta program för nydanande upptäckter på olika nivåer och kartlägga de mest effektiva åtgärderna för lokalsamhällena som kan spridas på europeisk nivå.
- En ”cirkulär kunskapsekonomi”: Resultaten av kommissionens och nationella forsknings- och innovationsfinansiärers program och projekt bör återanvändas.
- De bästa pionjärerna med tanke på utvecklingen och förvaltningen av europeiska projekt bör finansieras genom Horisont 2020-programmet och sammanhållningsmedel. Målet är också att testa effektiva metoder och verktyg för ett praktiskt samarbete och gränsöverskridande inläring.

Föredragande

Markku MARKKULA (FI-PPE), Stadsfullmäktigeledamot i Esbo

I. SKAPANDET AV GYNNSAMMA FÖRHÅLLANDEN FÖR INNOVATION

1. På begäran av det irländska rådsordförandeskapet utarbetar Regionkommittén väl underbyggda och motiverade förslag om hur man kan öka innovationen och överbrygga innovationsklyftan. Enligt mandatet är målet att lägga fram förslag om (1) åtgärder som krävs av regionerna och deras olika aktörer och (2) åtgärder som är nödvändiga för kommissionens program, finansiering och andra aktiviteter.

2. Det irländska rådsordförandeskapets utmaning kan bara besvaras genom att man gör en förteckning över och beskriver ett antal åtgärder som ska genomföras samtidigt, och som föräns av behovet av att förändra verksamhetskulturen i vid bemärkelse. Typiskt för verksamheten i EU och i de flesta medlemsstaterna och regionerna under de senaste åren är att man producerat en enorm mängd bra rapporter och planer. EU:s flaggskeppsprogram och de olika generaldirektoratens planer är otvivelaktigt bra i sig, men de är fortfarande i alltför hög grad bara planer och garanterar inte att det intellektuella synsättet ändras i praktiken på olika håll i Europa. Såsom många fenomen i det digitala samhället redan visat, sker betydande förändringar nedifrån och upp. Det avgörande är en genomgripande attityd av "nydanande upptäckter" ("entrepreneurial discovery"). Detta kan inte beskrivas med ordet "företagare", eftersom det ofta uppfattas mycket snävt. Upptäckt betyder också mer än bara innovation. Det handlar snarare om en ny aktivitet – att undersöka, experimentera och studera vad som bör göras inom en industri eller ett delsystem i fråga om forskning, utveckling och innovation för att förbättra dess situation. Nydanande upptäckter inkluderar experimentering, risktagning och också misslyckanden. Individerna samarbetar ofta med andra i nätverk, utvärderar alternativ, fastställer mål och skapar nytt på ett fördomsfritt sätt. Denna utveckling kräver också att medborgarna, olika samhällsgrupper och näringslivet får möjlighet att säga sin mening, eftersom de ofta har känt att de inte kan göra sin stämma hörd.

3. Eftersom detta yttrande har som mål att öka innovationen och minska innovationsklyftan i synnerhet med hjälp av EU-program, syftar följande politiska riktlinjer och förslag till att visa att det är möjligt att uppnå de nödvändiga förändringarna. I Europa bör vi göra följande:

- i. Stödja uppnåendet av målen för konkurrenskraft och innovation fram till 2020, särskilt genom fortsatt investering i allmän och yrkesinriktad utbildning.
- ii. Betona vikten av att balansera innovationen inom teknik, design och det sociala området inom både den

offentliga och den privata sektorn, som alla påverkas av den omfattande digitaliseringen.

- iii. Sträva efter samhällelig innovation där levande laboratorier (*living labs*), provningsanläggningar (*test beds*) och öppna innovationsmetoder (*open innovation*) används för att utforma den regionala innovationspolitiken och där medborgarna inbjuds att medverka.
- iv. Betona betydelsen av en lokal och regional miljö som stöder integrationen av högre utbildning, forskning och företagsverksamhet.
- v. Genomföra kunskapstriangeln som en huvudprincip i universitetsreformen i Europa (för att öka samverkans effekterna mellan forskning, utbildning och innovation).
- vi. Betona den avgörande roll som forskningsinfrastrukturen spelar i kunskapsbaserade innovationssystem.
- vii. Fokusera mera på aktivt utnyttjande av innovativ offentlig upphandling och förenkling av förfaranden.
- viii. Betona vikten av europeiskt samarbete och gränsöverskridande samarbetsprojekt där de deltagande regionerna utnyttjar innovationsstöd och strategier för smart specialisering.
- ix. Betona potentialen hos gränsöverskridande samarbete, inklusive utländska investeringar i EU och EU-investeringar i utlandet.
- x. Utveckla innovationskompetensen och stärka ett tänkesätt som främjar innovation och som bygger på dialog, samarbete och gemensamt skapande för att dra lärdom av bästa praxis.
- xi. Uppmuntra lokalt förankrad verksamhet: gemensamt skapande, medskapande design och samproduktion med hjälp av ett reellt know-how-samarbete, i stället för att bara kräva att regeringarna utvecklar nya "lösningar" för medborgarna. Ett sådant brett samarbete, där människor i lokalsamhällena deltar, är också nödvändigt för att genomföra innovativa idéer i vardagslivet för de olika kulturerna i EU.

- xii. Involvera företagen, inte enbart i skapandet av innovation, utan i skapandet av "innovation och välstånd", där begreppet "välstånd" har en vidare betydelse än enbart "vinst" och omfattar livskvalitet och skapande av en lycklig och sund värld.

Dessa riktlinjer räcker dock inte, utan man måste gå djupare i innovationens kärna.

II. ALLMÄNNA KOMMENTARER OCH POLITISKA REKOMMENDATIONER

4. Genomförandeåtgärderna för Europa 2020-strategin har inte gett tillräckliga resultat inom innovationsverksamheten. Mycket nyttigt material och många nyttiga förslag har skapats på EU-nivå, men nu är det nödvändigt att flytta fokus för EU-finansieringen och EU-programmen till praktiska åtgärder på lokal och regional nivå.

5. Man måste skapa ett intensivt samarbete mellan forsknings- och utvecklingsprojekt och program som rör upprättandet av och funktionen och effekten hos lokala innovationsekosystem. För detta behövs nya former av europeiskt forskningspartnerskap. Förnyelse och omvandling grundar sig ofta på modeller för strukturerat samarbete och på innovativt och effektivt utnyttjande av central möjliggörande teknik. Samtidigt som de blir mer tillgängliga för europeiska projekt fortsätter man att finslipa och vidareutveckla deras förmåga att ge användbara resultat och konkreta effekter. Tack vare EU-finansiering för regionala partnerskap och samarbete som bygger på smart specialisering kan de bli hörnstenar för gränsöverskridande europeisk innovation och en regional språngbräda för samhällelig innovation.

6. Ett paradigmskifte: Digitaliseringen har redan medfört en genomgripande förändring. Lokala och regionala beslutsfattare bör utnyttja de tillgängliga möjligheterna, med reformen av tjänsteprocesserna först på listan. Dessutom bör man fortsätta att främja en bred spridning av digitala tjänster i den offentliga sektorn, utvecklingen av de kunskaper som alla medborgare behöver i informationshället (e-skills) samt startup- och tillväxtföretagande som producerar mobila tillämpningar.

7. *Digitaliseringen* är drivkraften bakom förändringar, och övergången till digitala tjänster går allt snabbare. Nya företagsekosystem och värdeskapande arenor uppstår ofta till följd av nya konsumentbeteenden, vilket är ett resultat av användarorienterad design och öppenhet. De utmanar de uppifrån och ned-modeller som är ett arv från den gamla, analoga tidsåldern. I och med digitaliseringen blir tjänsteutvecklingen allt globalare, och Europa har inte den bästa möjliga positionen i denna globala kapplöpning: Vi är inte föregångare.

8. Molnteknik gör det möjligt att använda de bästa tjänsterna oavsett tid och rum. Detta sätt att utveckla och producera

tjänster kommer redan under de närmaste åren att ersätta en betydande del av de traditionella tjänsterna, där "att vara på plats" är en grundläggande faktor som definierar en tjänst. Det behövs inte längre it-utrustning "i varje hörn". Det handlar i hög grad också om styrningen och utvecklingen av företagens, den offentliga förvaltningens och andra sammanslutningars IKT-tjänster och globala e-arbete. Kommissionen bör främja denna utveckling, som beskrivs med begreppet e-ledarskap, med hjälp av aktiva partnerskapsprogram.

9. Vi kan inte lösa samhällets problem med små korrigeringar och vanliga styrmetoder. Att öka förnyelsekapitalet är avgörande för framgången: kreativitet, innovation och modet att skapa nytt och förnya är också nycklarna för de lokala och regionala beslutsfattarnas framgång. Samtidigt måste den offentliga förvaltningen bli mer flexibel så att det lämnas mer utrymme för att värdesätta de ansvarigas kreativitet.

10. Motiverade personer utgör kärnan i den regionala innovationspolitiken. Det är människor som skapar innovationer, och därför är innovation framför allt en mänsklig och social process. De faktorer som påverkar innovation finns inte bara innanför organisationens gränser, utan ofta uppstår den viktigaste drivkraften i innovationsprocessens olika faser som ett resultat av mänskligt samspel vid olika kontaktytor.

11. Forskningen bör svara på både långsiktiga och kortsiktiga behov. Bara en liten del av städerna, företagen och andra sammanslutningar utnyttjar forskningsresultaten optimalt. Vi bör självklart också notera att bara en liten del av forskarna kan göra sin kunskap och sina forskningsresultat intressanta och användbara för den offentliga förvaltningen, företagen och andra aktörer när dessa hanterar sina utmaningar. Europa måste därför genomgå stora kulturella förändringar och fastställa nya finansieringsprioriteter så att man säkrar ett aktivt utnyttjande av de senaste forskningsrönen på lokal och regional nivå. ReK anser att de små och medelstora företagen är en viktig katalysator när det gäller att omsätta forskningsresultat på marknaden genom att de verkligen använder dem på ett konkret sätt. Vi anser att det är nödvändigt att underlätta tillgången till finansiering för små och medelstora företag genom investeringar i nystartade företag, riskkapital och enklare lagstiftning.

12. En målinriktad omsättning i praktiken av forskningsresultat kräver god förståelse på båda sidor av vilken forskning som pågår, vilka ämnen som behandlas och om hur relevant forskning kan påverka frågor av lokal och regional art. För att detta ska bli möjligt krävs det en ny typ av kunskapstriangel som länkar samman forskning och vetenskap med näringslivet och myndigheterna via en form av dubbelriktad fömedlings-tjänst. Detta kräver ytterligare utveckling och ett aktivt genomförande av EU:s kunskapstriangel med avseende på att stärka universitetens roll i samhället.

13. Vetenskaplig och teknologisk forskning och aktivt utnyttjande av idéer som baseras på forskningen gör det möjligt att bli föregångare. Samtidigt måste innovationsperspektivet utvidgas från tekniska innovationer till process-, affärsverksamhets-, tjänste- och designinnovationer. Det behövs också sociala innovationer och innovationer för den offentliga sektorn som omformar samfundskulturen samt samhällsliga innovationer som moderniserar bredare aktiviteter och strukturer. Det är nödvändigt att integrera en bredare innovationsvision också i den offentliga sektorn och inte bara i företagen.

14. Med tanke på att den offentliga sektorn i vissa regioner, särskilt landsbygdsregioner, är en drivkraft för förändring och en av de allra viktigaste aktörerna när det gäller att skapa ökad medvetenhet bland lokalbefolkningen, bör man lägga särskild vikt vid innovation inom denna sektor, liksom vid att reformera de offentliga myndigheternas förvaltningsförfaranden. På så sätt skulle dessa regioner få möjlighet att hinna ikapp i utvecklingen.

15. En "cirkulär kunskapsekonomi": Resultaten av kommissionens och nationella forsknings- och innovationsfinansiärers program och projekt bör återanvändas.

16. En cirkulär ekonomi är en ekonomi där man inte slänger eller tappar bort saker, utan återvinner och återanvänder dem så att värdet inte förloras utan växer. Begreppet kommer från ett nytänkande vad gäller nästa generations terminologi för hållbar utveckling. I en cirkulär kunskapsekonomi kan resultaten av forskningsprogram och slutförda projekt – idéer, upptäckter, rekommendationer, material, metoder, praktiska förslag, prototyper och uppfinningar – upptäckas på nytt, tas fram och tillämpas i aktuella program och projekt inom relaterade och relevanta områden. Kommittén framhåller återigen att bioekonomi och IKT ger ekonomiska möjligheter och innovationsmöjligheter för regioner och städer, och är mycket viktiga för smart, hållbar och grön tillväxt.⁽¹⁾

17. I utvecklingen mot en cirkulär kunskapsekonomi skulle nationella finansieringsorgan kunna gå tillbaka och granska resultaten av projekt som slutförts under de senaste 5–10 åren, så att denna värdefulla resurs kan återanvändas i regionala och nationella sammanhang. Kommissionens generaldirektorat kunde göra på samma sätt och göra resultaten mer brett tillgängliga för olika sektorer, så att man kan hantera samhällsutmaningarna. Universitetsforskningen kunde göras mer direkt relevant för de politiska beslutsfattarna och projektgrupperna. Resultaten från alla nämnda sektorer kunde granskas med tanke på hur de passar den lokala och regionala nivåns behov, och man kunde utveckla nya idéer, material och metoder som kan tillämpas för att utveckla regionala innovationsekosystem i hela Europa.

18. En aktiv och uppmuntrande miljö skapas genom en kombination av flera olika faktorer. Innovativa människor deltar gärna i evenemang, projekt och verksamhet i allmänhet där man utnyttjar bra koncept, metoder och effektiva och nyskapande lösningar från forskning, utveckling och innovation.

19. I alla aktiviteter som involverar människor finns osäkerhet, tvivel och spänningar. Målet är att omforma i synnerhet spänningarna så att de blir till en källa för kreativitet och innovation och följer principen om den lärande organisationen (*learning organisation*). Den kreativa processen blir själv en synlig kreativ spänning (*creative tension*) som kan utnyttjas för att förändra verksamheten i systemet eller systemet i sin helhet. Metoder och koncept som ökar inlärningen och dess kvalitet och förbättrar den hållbara sociala utvecklingen är viktiga. Processer för kunskapsutnyttjande (*knowledge exploitation*) och kapacitetsuppbyggnad (*capacity building*) och kunskapsutnyttjande organisatorisk inlärning (*knowledge exploitation in organisational learning*) samt undersökningar och gemensamt kunskapskapande (*exploration and knowledge co-creation*) är begrepp som blir allt viktigare.

20. Regionerna behöver nya arenor som nav för gemensamt skapande av innovation. Dessa kan beskrivas med begreppen "innovation gardens" (innovationsträdgårdar) och "challenge platforms" (plattformar för utmaningar), som tillsammans bildar prototyper för arbetsplatser där man utformar framtiden. De behövs för att hantera utmaningar – från små lokala utmaningar till stora samhällsliga utmaningar på global nivå. Därför behövs forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet där man skapar pilotprojekt och prototyper för såväl konfigurationer med en fysisk, intellektuell och virtuell dimension som verktyg för samordning och kunskapsstyrning som behövs för att ta itu med utmaningarna.

21. Den tidigare förträffliga trippel helix-metoden är inte tillräckligt dynamisk för att hantera nya utmaningar. Nu krävs det minst en *quadruple helix*, där lokalsamhället är den fjärde komponenten. Verksamhetskonceptet och dess kultur behöver moderniseras, och för detta krävs att man fördjupar sig i de regionala innovationsekosystemens verksamhet.

22. Ur ett europeiskt perspektiv är det särskilt viktigt att se närmare på regionala innovationsekosystem och på rollen, betydelsen, verksamheten, de planeringsmässiga lösningarna och framgångsfaktorerna (*success enablers*) för de sammanslutningar och institutioner som påskyndar ny dynamisk innovationsverksamhet i ekosystemen. Nya innovationsinstitutioner fokuserar huvudsakligen på det nya tillvägagångssätt och den nya miljö som förutsätts för användarorienterad design, gemensamt skapande och snabbt genomförande av pilotprojekt.

⁽¹⁾ CdR 1112/2012 fin.

23. Dessa nya institutioner, som till största delen har inrättats under de senaste åren, är flexibla samarbetsenheter. Exempel är företagsinkubatorer och acceleratorer (*incubators and accelerators*), levande laboratorier (*living labs*), entreprenörshubbar (*entrepreneurial hubs*), utvecklingslaboratorier (*development labs*), laboratorier för social innovation (*social innovation labs*), fab lab-verkstäder (*fabrication labs*), läger för samhällslig innovation (*societal innovation learning camps*) och framtidscentrum (*future centers*). De fungerar normalt som gemensamma enheter vid universitet, kommuner och företag och kombinerar nya öppna verksamhetssätt, utnyttjande av sociala medier, nya förfaranden för upphovsrätt och finansiering, ett brett nätverk av aktörer och företagande.

24. Om den aktiva användningen av innovativa offentliga upphandlingar ska öka är det av största vikt att förfarandena förenklas. Det finns relevanta exempel på framgångsrika förenklningar både i EU och i andra delar av världen. Dessa exempel bör studeras, anpassas, användas som prototyper och tillämpas.

III. ATT HANTERA STORA SAMHÄLLSUTMANINGAR PÅ REGIONAL NIVÅ

25. Diskussionerna om de stora samhällsutmaningarna verkar ofta för abstrakta och för långt från de praktiska bekymmer som rör viktiga aktörer i hela Europa – lokala och regionala myndigheter, små och medelstora företag och vanliga medborgare. Det är ändå här som Europas innovativa potential kan hittas. Stora utmaningar måste explicit kopplas till problem på lokal och regional nivå och hanteras där. På så sätt stärker man den lokala innovationen och kan använda en stor outnyttjad potential och kollektiv intelligens. Medborgarna drar inte bara nytta av innovation, utan är aktörer som står i centrum för innovationsprocessen. Vi måste fokusera mer på varför denna förändring behövs och på vilket sätt den motiverar och skapar incitament för dem som vill delta i innovationsprocessen. Man måste utarbeta socialpolitiska program i regionerna där man utnyttjar den dialog och det samarbete som digitaliseringen möjliggör och som syftar till nödvändiga sociala förändringar. Alla medborgare måste uppmuntras att avlägsna de stora samhällsproblemen och arbeta för att uppnå banbrytande förändringar.

26. Regionkommittén uppmanar kommissionen att utforma program för att genomföra de "stora samhällsutmaningarna" på nationell, regional och lokal nivå: Hur omsätts en stor samhällsutmaning i nationella behov? I regionala prioriteringar? I lokala frågor? Dessa program, inom ramen för Horisont 2020 och andra EU-program, bör ge medborgare och mindre företag möjlighet att berätta för kommissionen vilka utmaningar de står inför och skapa förutsättningar (metoder, innovationsfrämjande miljöer, förmedlare) för att omsätta dessa lokala utmaningar i

innovativa program på relevant nivå. Snabb prototypframställning är en viktig metod för detta.

27. ReK rekommenderar att man vidtar särskilda åtgärder för att genomföra försök och uppnå en snabb prototypframställning för var och en av de stora samhällsutmaningarna i flera europeiska regioner inom ramen för ett sammankopplat program för gemensamt lärande. Dessutom bör man öka nätverksbildandet mellan smarta städer för att främja experimentell innovation och inläring. Europa behöver pionjärstäder och effektiva partnerskapsprogram som främjar innovation och som säkrar att alla regioner utvecklas oavsett deras nuläge. Detta förutsätter att utmaningarna omsätts i frågor som är relevanta på regional och lokal nivå, så att de kan hanteras lokalt som nyskapande förändringsprocesser. Inläring och erfarenheter utbyts mellan de olika deltagande regionerna och samlas med hjälp av snabb rapportering med tydliga diagram och ett tillgängligt språk så att de också kan användas aktivt av andra. En regions lösningar kan därmed testas och valideras i andra deltagande regioner och effektiva lösningar kan spridas till andra regioner i Europa. Viktiga egenskaper hos dessa åtgärder är att de är flexibla och lätta att anpassa till lokala förhållanden så att man kan minska den administrativa bördan för företag, utbildningsinstitutioner, myndigheter och andra.

28. ReK påpekar för de regionala beslutsfattarna att detta tillvägagångssätt, i kombination med användningen av sammanhållningsmedel och lokal finansiering i synergi med EU-programmen, kommer att medföra praktiska innovationer som kan användas i hela Europa. Det kommer också att förbättra den lokala innovationen och bidra till att skapa en innovationskultur i Europa.

29. Universiteten spelar en avgörande roll för denna utveckling. På grund av minskande resurser är universiteten tyvärr i färd med att "dra åt svångremmen" och återgår till sina traditionella undervisnings- och forskningsmetoder. Externa åtaganden tycks ha kommit i skymundan. Regionkommittén skulle gärna se aktiviteter som kan uppmuntra universiteten att spela en framträdande roll i samhället och utveckla coaching och inlärningsstrategier när det gäller de nödvändiga sociala och samhällsliga förändringarna.

IV. SMART SPECIALISERING

30. Den smarta specialiseringens integrerade roll i den politiska ramen för Europa 2020 har framhävts av rådet, särskilt i dess slutsatser om innovationsunionen. EU:s handbok om forsknings- och innovationsstrategier för smart specialisering (RIS3) definierar dessa strategier som integrerade, ekonomiska dagordningar för omställning med en lokal utgångspunkt.

31. ReK betonar att smart specialisering är en regionalpolitisk ram för innovationsbaserad tillväxt. Det som skiljer smart specialisering från traditionell industri- och innovationspolitik är främst det som definieras som "nydanande upptäckter" – en interaktiv process där marknadskrafterna och den privata sektorn upptäcker och producerar information om nya aktiviteter och myndigheterna utvärderar resultatet och ger befogenheter till de aktörer som är mest lämpade att realisera potentialen. Strategier för smart specialisering bygger i mycket högre grad på nedifrån och upp-metoder än den traditionella industripolitiken.

32. Plattformen för smart specialisering (S3-plattformen) bör i högre grad stödja aktiviteter på lokal and regional nivå med särskild betoning på de minst utvecklade regionerna. Detta innebär att man i varje region framför allt stöder de processer som innebär att man kan identifiera verksamhet som skapar stort mervärde. Det betyder också att man tillhandahåller de bästa förutsättningarna för att stärka regionens konkurrenskraft och den policymix som krävs för att utarbeta smarta specialiseringsstrategier.

33. ReK betonar att RIS3-metoden stämmer överens med mål och verktyg i EU:s sammanhållningspolitik för främjande av tillväxt och sysselsättning i alla EU-länder och regioner. Kommittén föreslår att varje nationell och regional ekonomi ska ha en strategi och en global roll, såväl ledande ekonomier som mindre utvecklade regioner. ReK stöder en bredare tolkning av innovationsbegreppet, så att det inte bara omfattar investeringar i forskning eller tillverkningssektorn, utan också utveckling av konkurrenskraften genom design och kreativa industrier, ökad innovationsförmåga i offentlig verksamhet, social innovation och tjänsteinnovation, nya affärsmodeller och praktisk innovation.

34. ReK stöder starkt Europaparlamentets ITRE-utskott, som föreslår följande tillägg i bestämmelserna för Horisont 2020: "Instrumenten för samband mellan forskning, innovation och strategier för smart specialisering ska genomföras både i Horisont 2020 och strukturfonderna för att skapa objektiva indikatorer för spetsforskningstrappan och för att bygga upp Europeiska forskningsområdet".

35. Regionerna och städerna bör låta forskning, utveckling och innovation utgöra en viktig del av den politiska dagordningen. Genom Horisont 2020- och sammanhållningsstödet bör man skapa koncept, verktyg och andra förutsättningar, så att de lokala och regionala myndigheterna aktivt kan främja innovation, ta risker och investera i den praktiska användningen av forskning, utveckling och innovation, så att en anpassning sker till regionala särdrag.

36. Om vi vill uppnå målsättningarna för Europa 2020-strategin är det viktigt att EU:s sammanhållningspolitik bidrar till att förbättra kompetensbasen och innovationsförmågan på lokal nivå och till att utveckla instrument och samarbete som främjar inomeuropeiskt samarbete mellan regioner. Sådana instrument och sådant samarbete behövs för att genomföra resultaten av Horisont 2020 på regional och lokal nivå. ReK föreslår i detta syfte att potentialen i EU:s Interreg-program utnyttjas fullt ut och att programmet får tillräckliga resurser genom att man upprättar plattformar för ömsesidigt lärande och även främjar internationellt utbyte om innovationsstrategier.

V. SMARTA STÄDER

37. Konceptet "smarta städer" har varit ett av EU:s fokusområden för att främja hållbar tillväxt och livskvalitet. Förutsättningarna är investeringar i modern IKT-infrastruktur och e-tjänster samt mänskligt och socialt kapital. Förändringsfaktorerna är först och främst det regionala förnyelsekapitalet och innovationsekosystemens effektivitet – som är särskilt inriktade på att modernisera trippel helix-samarbetskulturen och öka den regionala reaktionsförmågan genom medborgarnas deltagande. ReK påpekar att smarta tillämpningar, som fungerar med hjälp av öppna och driftskompatibla digitala tjänstegränssnitt, spelar en viktig roll för att sammankoppla medborgare i den enskilda regionen och globalt, och för att sammankoppla städer i europeiska partnerskap. Konceptet "sammankopplade smarta städer" måste vidareutvecklas och utvidgas till hela Europa.

38. Man bör börja utveckla och producera smarta tjänster som lämpar sig för regionens kultur och de privata och offentliga tjänsterna som ett led i genomförandet av strategin för smart specialisering i EU:s olika regioner. ReK föreslår att man kraftfullt bör stödja utvecklingsverksamheten på lokal och regional nivå med forskningsprojekt som genomförs med hjälp av EU-medel, och som ska samla och förädla den bästa forskningskunskapen så att den kan användas av alla regioner, samt stödja tillämpningen av den i de olika regionerna.

39. Man bör starta program i regionerna som syftar till att skapa internationellt lockande innovationscentrum. Programmen bör användas för att uppmuntra stadsregioner att fatta strategiska val om prioriteringar som bygger på deras egen identitet, efterfrågan och tvärdisciplinär kunskap samt att främja kunskapsbaserad affärsverksamhet. ReK anser att programmen bör finansieras med både regionala resurser och europeiska strukturfondsmedel och att man bör stödja deras verksamhet med flera åtgärder, program och finansieringsinstrument på EU-nivå.

40. Regionkommittén betonar att den viktigaste framgångsfaktorn i regionala innovationsstrategier är att effektivt överbrygga klyftan mellan den befintliga globala forskningskunskapen och den aktuella regionala praxisen. Strukturer och processer i städer och regioner måste utvecklas, eller t.o.m. ändras radikalt, i enlighet med de senaste forskningsrönen. För att man ska kunna hantera dessa utmaningar påminner ReK om följande:

- I Horisont 2020 bör kommissionen fokusera på värdekedjor och värdenätverk som helhet. Detta betyder att man bör forska mera i hur man i praktiken kan skapa och tillämpa innovationer utgående från lokala kulturella värden och den lokala mentaliteten, så att man kan uppnå konkreta resultat för medborgarnas välbefinnande.
- De politiska beslutsfattarna bör konsekvent och modigt sträva efter de högsta resultaten och skapa något radikalt nytt.
- Regioner och städer bör skapa pionjärinitiativ som har en sann europeisk karaktär: multikulturella, medborgarcentrerade, fokuserade på samhällliga innovationer och möjligheterna att skapa bättre strukturer för välfärdssamhället samt skapa grunden för utvecklingen av den digitala inre marknaden.
- Praktiska exempel på framgångsrika initiativ bör visas upp och göras allmänt tillgängliga, så att andra regioner och städer kan lära av praktiska resultat och effektiva processer i tidigare och pågående program.
- Regioner och städer bör spela en viktig roll när det gäller att i största möjliga mån göra befolkningen medveten om behovet av innovationer, och att utveckla idéer utifrån den feedback som allmänheten ger, för att på så sätt skapa en god grundval för innovationer. Detta innebär att regionala innovationsekosystem och innovationer förknippade med städer måste utvecklas i hela Europa.

41. ReK konstaterar att den samhällliga innovationskapaciteten kan ökas i hög grad genom medborgarnas deltagande. Detta kräver särskilt att man använder digital teknik på ett sätt som sätter människan i centrum: "crowdsensing" och "crowdsourcing". I smarta städer är utvecklingen i hög grad baserad på deltagandeprocesser nedifrån och upp, som tar hänsyn till dynamiken i alla typer av samhälliga aktiviteter, samt ett individuellt och gemensamt ansvar – mycket mer än i traditionella stadsförvaltnings tjänster uppifrån och ned. Den väsentliga förändringen är att medborgarna är direkt involverade i de samhällliga processerna genom datagenerering och plattformar för innehållsdelening. Medborgarna kan beskrivas som förändringsagenter, som registrerar, rapporterar och också tar hand om olika aktiviteter.

42. ReK stöder nya investeringar i öppen innovation och crowdsourcing. Dessa är de nyckelbegrepp som är förknippade med smarta städer och medborgarnas deltagande. Crowdsourcing är en metod för deltagande, där företag, städer och andra organisationer söker input från samhällen, en metod som är mycket viktig i detta sammanhang. En annan faktor är otillräckliga kunskaper om – och förståelse av – andras goda praxis, hur man arbetar, och varför.

43. ReK konstaterar att det behövs ett nära samarbete mellan olika myndighetsnivåer och det civila samhället, och noterar att detta redan kan ses i olika städer och regioner i Europa. Men städerna och regionerna är inte bra på att använda bästa praxis: lovande pilotprojekt har en tendens att förbli lokala utan att användarna kan dra full nytta av dem, och utan att det skapas affärsmöjligheter för leverantörerna. Den otillräckliga utbredningen beror på den komplexa karaktären hos många innovationer förknippade med städer och den kontext där de antas.

44. ReK föreslår att kommissionen avsätter medel till innovationer förknippade med städer. Man bör fokusera på att skapa nya samarbetsmodeller i syfte att hitta nya lösningar för att hantera stadsutvecklingen och behovet av tjänster, och därefter sprida och förmedla dessa innovativa lösningar till andra städer och regioner. Dessa bör omfatta nya former av samarbete mellan medborgare, företag, utbildnings- och forskningsinstitut och myndigheter. Detta innebär både möjligheter och utmaningar. Medborgare i hela Europa tar redan initiativ till att ändra sin egen miljö och testa nya samarbetsmetoder. Några av möjligheterna är att man kan dra fördel av det rika och aktiva livet i lokalsamhällena, det stora antalet volontärer och de många olika initiativ som uppstår på detta sätt. Verksamheten bör syfta till att utforska nya samarbetsformer och stärka sambandet mellan befintliga partnerskap på ett sådant sätt att de blir mer öppna för innovativa upptäckter och i högre grad baseras på utnyttjandet av globala kunskapsresurser och på ömsesidigt lärande. Framgångsrika exempel måste visas upp för likartade regioner i EU.

VI. REGIONALA INNOVATIONSEKOSYSTEM SOM LABORATORIER FÖR ATT UPPTÄCKA NYA AFFÄRSMÖJLIGHETER

45. En stor utmaning för överbryggandet av innovationsklyftan är att övervinna de strukturella silor där frågor och utmaningar behandlas. Samhällsproblemen begränsar sig inte till administrativa silor och de kan heller inte hanteras med hjälp av individuella projekt eller nationella och regionala ministerier. Traditionella projekt – även om de är stora – är inte lösningen. Europa måste övervinna silotänkandet och siloåtgärderna: ny tillväxt och sysselsättning kommer från öppen innovation och värdenätverk. Europa måste skapa ett tvärvetenskapligt tillvägagångssätt för upptäckten av nya affärsmöjligheter inriktat på en systematisk hantering av utmaningar. Sammanlänkade problem kräver systematiska lösningar.

46. ReK påpekar att det pågår en spännande utveckling i universitetslaboratorier runt om i Europa och globalt, som rör hanteringen av de stora samhälleliga och industriella utmaningarna. I dag är de bästa laboratorierna för banbrytande innovation dock inte längre traditionella universitetsfaciliteter, utan regionala innovationsekosystem som fungerar som provningsanläggningar där man snabbt kan framställa prototyper av de många olika typer av användarbaserade innovationer som bygger på anpassningsbara och skalbara system. För att omvandla vetenskapliga och teknologiska forskningsresultat till en stark ström av nya produkter, tjänster och processer, måste Europa främja innovation i produktionssystem som skiljer sig från traditionella tillverkningsprocesser. Detta kräver också ömsesidig förståelse av krav, frågor och möjligheter på näringslivs- och vetenskapsområdet samt när det gäller de offentliga myndigheterna.

47. ReK efterlyser mera forsknings- och utvecklingsaktiviteter om olika sätt att stimulera innovationen och företagsutvecklingen, som går längre än de omoderna sektors- och klusterstrukturerna, och som utgår från ekosystem som kan styras så att de främjar regionernas innovativa potential och stärker deras entreprenörsanda.

48. Kommittén betonar vikten av att EU och den regionala nivån finansierar innovation och produktionsekosystem med starka lokala, regionala eller mellanregionala egenskaper. En innovationspolitik på bred bas skapar förutsättningarna för systematiska driftsmodeller som i en dialog för gemensamt skapande kombinerar användarnas, konsumenternas och medborgarnas behov parallellt med kunskap, kreativitet och kompetens.

49. Det finns många insatsområden för forskning och innovation som kan stödja de förändringsfaktorer som det finns ett brådskande behov av under den nya programperioden 2014–2020. ReK betonar följande faktorer som avgörande för framgång i framtiden:

- Innovationsamfundet fungerar som ekosystem genom ett systematiskt värdenätverkssamarbete i en värld utan gränser.
- Innovationsprocesserna bygger i hög grad på efterfrågan och användarorientering och kunderna är viktiga aktörer i innovationsprocessen.
- Innovationsstrategierna fokuserar på att stärka den öppna innovationen och uppmuntra individer och samhällen till

ett entreprenörstänkande och effektivt utnyttjande av och skapande av nya digitala tjänster.

50. EU:s erfarenheter av gemensam programplanering och partnerskap över gränserna behöver utvecklas ytterligare för att stärka de regionala processerna genom att man samordnar en nedifrån och upp-metod beträffande EU 2020-strategins strategiska prioriteringar och den avancerade forskningen inom EU. ReK betonar vikten av ökad finansiering för att utöka antalet europeiska partnerskap och regional bench-learning genom Interreg och andra liknande program.

51. ReK uppmanar kommissionen att inrätta program för nydanande upptäckter på olika nivåer och kartlägga de mest effektiva åtgärderna för lokalsamhällena som kan spridas på europeisk nivå. Finansieringen bör komma från olika källor: Horisont 2020, Cosme, sammanhållningsmedlen och andra finansieringsformer. Pilotprojekt där flera regioner deltar kan förbättra potentialen för mellanregional inlärning. Regioner med gemensamma kulturella drag – t.ex. Östersjöregionen, Donauregionen eller regioner i de yttersta randområdena – bör samarbeta för att hantera särskilda samhällsutmaningar som de delar. Framgångsrika innovationer i en region kan testas och valideras i andra regioner. Stadsinnovationer kan tillämpas på regional nivå, och sedan spridas till andra regioner i hela Europa. Dessa projekt bör involvera de centrala aktörerna på alla nivåer, bland annat lokala och regionala myndigheter, små och medelstora företag, icke-statliga organisationer och särskilt alla utbildningsinstitutioner.

52. Design i sina många uttrycksformer har redan länge förknippats med företagande. Med strategisk design avses att man tillämpar bekanta principer när man utvecklar lösningar för stora samhällsutmaningar, såsom den åldrande befolkningen eller klimatförändringen. Som begrepp betyder design mer än bara formgivning. Med hjälp av design kan man hitta nya perspektiv på problemlösning, fastställa eventuella åtgärder och skapa fungerande övergripande lösningar samtidigt som man undviker den silobildning som är typisk för den offentliga sektorn.

53. Innovativ design erbjuder stora möjligheter att producera ekonomiska och kulturella fördelar för samhället. Man bör främja ekosystem som fokuserar på design i regionerna. Erfarna forskare, företagsrepresentanter och olika designexperter samt deras företag, universitet och andra sammanslutningar arbetar effektivt tillsammans i dessa ekosystem och skapar nya initiativ. På så sätt kan de alla proaktivt bidra till att förbättra verksamhetsnivån och främja hela innovationspolitiken.

54. Regionkommittén uppmanar regionerna och städerna att använda innovativ offentlig upphandling för att skapa nya innovationer. Man bör uppmuntra offentlig-privat samarbete inom experimentering och framställning av prototyper, och motet att ta risker och misslyckas bör ses som alternativ för entreprenörerna, inte som en social förödmjukelse. Offentliga företrädare för städer och regioner bör utveckla metoder och utbyta erfarenheter om riskhantering i denna typ av projekt. Genom att främja en entreprenörskultur med experiment, pilotprojekt och prototyper kommer dessa projekt också att öka de europeiska medborgarnas förmåga till självorganisering.

VII. SAMARBETE MED SAMVERKANSEFFEKTER UNDER DEN NYA PROGRAMPERIODEN

55. De viktigaste reformerna under den nya programperioden är bland annat att projekten fokuseras enligt de strategiska prioriteringarna för smart specialisering, att projektförvaltningen förenklas och att man övergår till mycket större projekt genom nära samarbete mellan flera projekt. En viktig princip är också nära samarbete mellan Horisont 2020-programmet och sammanhållningspolitiken samt gemensamt utnyttjande av denna politik och lokal/regional finansiering så att samverkans effekter uppnås.

56. Regionkommittén betonar att en konsekvent tillämpning av dessa principer för att genomföra de förslag som ingår i detta yttrande bland annat innebär att man måste inrikta Horisont 2020-finansieringen på de forskningsbehov som fastställts i EU-regionernas RIS3-strategier, så att Horisont-programmet kan fungera som katalysator, ta fram forskningsuppgifter och utveckla metodologiska koncept för den regionala forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten. Viktiga forskningsområden som ska finansieras genom Horisont 2020 bör därmed identifieras i RIS3-strategierna.

57. ReK betonar vikten av att lyssna på den regionala nivån när man planerar samarbetet mellan olika program. En väsentlig faktor för att aktivera verksamheten på regional nivå och främja innovation är att kommissionens generaldirektorat lyssnar på aktörer som representerar regionerna, t.ex. ReK, när de beslutar om forskningsområden. Dessutom bör materiellt och metodologiskt stöd för projekt som genomförs i regionerna med hjälp av sammanhållningsmedel inkluderas i genomförandebestämmelserna för Horisont-projekt, som redan innehåller skyldigheten att sprida resultaten. Detta samarbete kan beskrivas som följer:

— I Horisont-projekten ingår regionala partnerprojekt som genomförs med hjälp av sammanhållningsmedel och där

forskningsresultat överförs och tillämpas i praktisk innovationsverksamhet. Detta ger upphov till stora EU-omfattande partnerskapsprojekt som särskilt inriktar sig på pelarna "industriellt ledarskap" och "samhällsutmaningar" i Horisont-programmet, och där regionerna med hjälp av sammanhållningsmedel samlar de nyaste forskningsrönen för strategiska utvecklingsområden.

— Det finns ett särskilt behov av sådana projekt när man utvecklar den kunskap och de metoder som förutsätts av de regionala innovationsekosystemens dynamik, så att dessa samtidigt fungerar som lokala nätverksenheter för europeisk innovationsverksamhet och främjar innovationen i hela regionen. På basis av regionala beslut stöder de också innovationsverksamheten bland olika målgrupper, t.ex. skolelever, studerande vid yrkesskolor och universitet samt pensionärer.

— Dessa regionala innovationsekosystem fokuserar på teman som valts ut utgående från regionala strategiska beslut, och de strukturerar den innovativa verksamheten för förändringsagenter i regionerna. I verksamheten ingår också olika Living Lab-aktiviteter och annan motsvarande test- och pilotverksamhet. Samverkans- och ERA Chairs-åtgärderna under Horisont 2020-programmet kan också märkbart utveckla verksamheten i sådana ekosystem.

58. ReK noterar att globala forsknings- och affärssammanslutningar nu befinner sig i en tidsålder av öppen innovation och gemensamt skapande, där gränsöverskridande samarbete utgör den nya konkurrensfördelen. I syfte att hantera svåra och komplexa frågor med gott resultat föreslår ReK att kommissionen inrättar "plattformar för utmaningar som kräver europeiska lösningar" med hjälp av tvärvetenskapliga nätverk. Dessa plattformar tar hand om särskilda utmaningar som är relevanta för de deltagande regionerna och ser till att bra idéer med hjälp av strukturerade metoder blir prototyper som kan förverkligas i pilotprojekt. Detta skulle mobilisera regionernas förändringspotential.

59. ReK betonar att dessa plattformar bör baseras på såväl bench-learning – validering av idéer som fungerar i en region genom att testa dem i andra regioner – som bench-doing – utnyttjande av nya idéer genom att omvandla dem till praktiska innovationer i flera regioner på samma gång. I pilotfasen deltar flera regioner för att hantera de verkliga utmaningar som de möter, t.ex. på områdena hälso- och sjukvård, möjligheterna i det åldrande samhället, energi, koldioxidfritt fotavtryck, jordbruk och livsmedel osv.

60. ReK betonar vikten av metodutveckling på hög nivå och effektiv resultatspridning. Utmaningar och resultat bör publiceras på molnplattformar och hanteras både lokalt och regionalt. De bästa pionjerna med tanke på utvecklingen och förvaltningen av europeiska projekt bör finansieras genom Horisont 2020-programmet och sammanhållningsmedel. Målet är också att testa effektiva metoder och verktyg för ett praktiskt samarbete och gränsöverskridande inläring.

61. ReK erkänner behovet av aktiv coaching för att främja ett engagemang som involverar flera generationer och som kan vara en nyckelfaktor för att överbrygga innovationsklyftan. Alla målgrupper i olika regioner och kulturella miljöer – forskare, tjänstemän, små och medelstora företag och studerande – måste utbildas i att förstå och aktivt komplettera varandras perspektiv och i att genomföra relevanta idéer i praktiken. Här spelar skolor och utbildningsinstitutioner en särskilt viktig roll.

62. Kreativitet och förmågan att anamma allt nytt är helt naturligt för små barn under deras första levnadsår. Vi bör ställa oss frågan varför livsmiljön och skolan ofta inte lyckas utveckla dessa egenskaper till en intresserad, öppen och innovativ livsstil. Alla aktörer bör med gemensamma krafter arbeta för att skolorna i hela EU sätter fokus på kreativitet och inlärningsförmåga för olika mål och krav. Detta är den fas där man lägger grunden för den europeiska innovationen.

63. ReK är medveten om betydelsen av att övervinna klyftan mellan forskning och samhälle. Kommittén uppmuntrar alla berörda parter att aktivt engagera sig i dialoger mellan forskning och samhälle som undersöker och framhäver hur forskningsresultat kan omsättas i konkreta lösningar. Alla samhällsliga utmaningar har en stark lokal dimension, som kan dra nytta av att forskare blir uppmärksamma på problemen och samhällsaktörerna förstår vad vetenskap kan erbjuda. I dialogen bör man särskilt fokusera på att sammankoppla lokala behov och forskningsresultat i pelarna under Horisont 2020: samhällsutmaningar, industriellt ledarskap och vetenskaplig spetskompetens. Därefter kan man skapa "idéfabriker" och "sociala inkubatorer" så att nya insikter kan gå från diskussionsnivån till egentliga prototyper som kan testas i det verkliga livet.

64. Dessa förslag kommer reellt att medverka till att övervinna innovationsklyftan om de genomförs i alla europeiska

regioner. Kommittén är medveten om nödvändigheten av att uppfylla behoven i pionjärregioner, välfungerande regioner och mer sårbara och mindre gynnade regioner. Naturligtvis behövs särskilda, målinriktade åtgärder och program på alla nivåer. Utöver detta betonar ReK betydelsen av att stödja alla former av mellanregionalt samarbete: ett aktivt partnerskap för utbyte av kunskap och gemensamt skapande av processer och förfaranden som fungerar i varje särskild situation, mellanregional coaching och mellanregionalt mentorskap, initiativ till bench-learning och bench-doing som gör det möjligt för mindre gynnade regioner att dra nytta av andras erfarenheter, samtidigt som de bidrar med sin egen styrka och spetsexpertis till att stödja innovationen i andra regioner. Denna starka regionala mångsidighet bör vara en central del av Europas nya samarbetsbaserade fördel.

VIII. VAD ÄR NÄSTA STEG?

65. Regionkommittén är övertygad om att processen med att definiera hur de många förslagen och rekommendationerna i detta yttrande kan genomföras i praktiken, och att gemensamt undersöka lovande tillvägagångssätt för att genomföra dem inom och över regionala gränser, är det effektivaste sättet att omvandla lovvärda avsikter till verkliga resultat med en stor praktisk inverkan i Europa. Detta är nyckeln till att överbrygga innovationsklyftan.

66. Ansvar för de ändringar som behövs ligger hos alla nivåer och alla aktörer. Huvudansvaret för att genomföra förslagen i detta yttrande ligger naturligtvis hos kommissionen å ena sidan och beslutsfattarna och andra aktörer på den lokala och regionala nivån å den andra. Också det irländska ordförandeskapet och de kommande ordförandeskapen har ett ansvar, eftersom de så snabbt och så långtgående som möjligt kan genomföra alla eller en del av förslagen i detta yttrande.

67. Regionkommittén föreslår att de lokala och regionala myndigheterna, kommissionen och andra aktörer som uppföljning samlar exempel på god praxis. Målet är att påskynda den eftersträfvade förändringen både i allmänhet och med hjälp av några åtgärder som utses till prioriterade projekt. En del av dem bör föras upp på dagordningen för framtida ordförandeskap.

Bryssel den 30 maj 2013

*Regionkommitténs
ordförande*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO